

Το Κόσοβο δικάζει τον εαυτό του

Νικόλας Ζηργάνος

Hώρα της κρίσης έφτασε και για το Κόσοβο, που αναγκάζεται από τη διεθνή κοινότητα να αντιμετωπίσει το σκοτεινό παρελθόν. Μετά το Βελιγράδι, το Ζάγκρεμπ και το Σαράγεβο, ήρθε -με σημαντική καθυστέρηση- η σειρά της Πρίστινα να συναινέσει στην ίδρυση ειδικού δικαστηρίου που θα διερευνήσει τα εγκλήματα πολέμου του πρώην «Απελευθερωτικού Στρατού του Κοσόβου», UCK, κατά τη διάρκεια της περιόδου 1998-1999. Η Πρίστινα πιέζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τον ΟΗΕ να λάβει απόφαση έως τις 21 Μαΐου για τη συγκρότηση του ειδικού δικαστηρίου και ήδη το σχέδιο νόμου συζητείται σε επιτροπή της Βουλής.

Η Μάγια Κοτσιγιάντσιτς, εκπρόσωπος της επικεφαλής της ευρωπαϊκής διπλωματίας, Φεντερίκα Μογκερίνι, συνέδεσε έμμεσα την ευρωπαϊκή πορεία του Κοσόβου με την απόφαση, καθώς δήλωσε ότι η ίδρυση του ειδικού δικαστηρίου «είναι σημαντική για το μέλλον του Κοσόβου, για τη λειτουργία του κράτους δικαίου, αλλά είναι και ένα μήνυμα ότι η ατιμωροσία δεν είναι ανεκτή και ότι κάθε έγκλημα θα πρέπει να αντιμετωπίζεται». Ωστόσο, αν οι Σέρβοι και δευτερευόντως οι Κροάτες εγκληματίες πολέμου προσήχθησαν στη Χάγη και λογοδότησαν (ή θα λογοδοτήσουν, καθώς συνεχίζεται η δίκη τους), οι Αλβανοί Κοσοβάροι συνεχίζουν να απολαμβάνουν καθεστώς ατιμωροσίας και η διαδικασία συγκρότησης του ειδικού δικαστηρίου συναντά σημαντικές αντιστάσεις.

Για την ίδρυση του δικαστηρίου απαιτείται πλειοψηφία δύο τρίτων της Βουλής του Κοσόβου, με την αντιπολίτευση και μέρος της συμπολίτευσης να δηλώνουν ότι θα καταψηφίσουν τη σχετική πρόταση. Ο αναπληρωτής πρωθυπουργός και πρώην πρόεδρος του UCK, Χασίμ Θάτσι (ο οποίος είναι ύποπτος για εγκλήματα πολέμου, καθώς και για συμμετοχή στο οργανωμένο έγκλημα), κάλεσε τους βουλευτές να ψηφίσουν υπέρ της συγκρότησης ειδικού δικαστηρίου.

Στο παρελθόν, σχεδόν όλες οι περιπτώσεις Κοσοβάρων υπόπτων για εγκλήματα πολέμου που έφτασαν στη Δικαιοσύνη δεν κατέληξαν σε καταδίκες, γιατί οι περισσότεροι μάρτυρες κατηγορίας πέθαναν ή δολοφονήθηκαν πριν καταθέσουν. Τα ΜΜΕ της Πρίστινα αναφέρουν πληροφορίες ότι το υπό συγκρότηση δικαστήριο αναμένεται να δικάσει 11 υψηλόβαθμα στελέχη του UCK και θα διερευνήσει επίσης τον θάνατο του πρώτου πρέδρου του Κοσόβου, Ιμπραχίμ Ρουγκόβα, επειδή υπάρχουν υποψίες ότι δεν προήλθε από φυσικά αίτια. Πολλά στελέχη φίλα προσκείμενα στον Ρουγκόβα βρέθηκαν επίσης νεκρά, ενίστε δολοφονημένα, μετά τον πόλεμο.

Σοβαρά εγκλήματα

Αν και ο πόλεμος στο Κόσοβο (όπως και αυτός της Βοσνίας και της Ανατολικής Σλαβονίας) χαρακτηρίστηκε κυρίως από τα εγκλήματα πολέμου των Σέρβων, οι Αλβανοί Κοσοβάροι βαρύνονται για μικρότερης έκτασης, όχι όμως μικρότερης σημασίας, εγκλήματα πολέμου. Έχουν καταγραφεί περισσότερες από 1.000 εκτελέσεις Σέρβων αιχμαλώτων ή αμάχων, 1.500 απαγωγές, με πολλούς να εξακολουθούν να είναι αγνοούμενοι. Διεθνείς οργανισμοί υποστηρίζουν ότι κατά τη διάρκεια αλλά και μετά τον πόλεμο καταστράφη-

Το χειρότερο, ίσως, από τα πολλά εγκλήματα πολέμου που συντελέστηκαν στο Κόσοβο το 1998-99 είναι η αφάρεση ζωτικών οργάνων από αιχμαλώτους, Σέρβους και Ρομά, και η πώλησή τους στη μαύρη αγορά

καν ολοσχερώς 200.000 κατοικίες Σέρβων του Κοσσυφοπεδίου, ενώ στο στόχαστρο της μισαλλοδοξίας βρέθηκε και η κοινότητα των Ρομά, που υπέστη ανηλεείς διώξεις. Θύματα των εξτρεμιστών εθνικιστών του UCK υπήρξαν και πολλοί Αλβανοί του Κοσόβου.

Σημαντικές καταστροφές υπέστησαν και οι τόποι λατρείας των ορθοδόξων, κοιμητήρια βεβηλώθηκαν και δεκάδες εκκλησίες και μοναστήρια έγιναν στάχτη.

Πάνω από 80.000 Σέρβοι και Ρομά εγκατέλειψαν το Κόσοβο κατά τη διάρκεια του πολέμου, ενώ άλλοι 200.000 έγιναν πρόσφυγες την περίοδο μετά τον πόλεμο.

Σε πολλές χιλιάδες καταμετρώνται οι Κοσοβάροι που σκοτώθηκαν ή εκτελέστηκαν κατά τη διάρκεια του πολέμου, με τον σερβικό στρατό να καταστρέφει ολοσχερώς εκαντοντάδες χωριά, ενώ πάνω από 800.000 Κοσοβάροι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις εστίες τους - προσωρινά, μέχρι το τέλος του πολέμου και να καταφύγουν στην ΠΓΔΜ και την Αλβανία, σε πρόχειρους καταυλισμούς. Εως και 155 τζαμιά καταστράφηκαν. Για τα εγκλήματα αυτά δικάστηκαν ή δικάζονται Σέρβοι αξιωματούχοι και στρατιωτικοί στο δικαστήριο της Χάγης και πολλοί καταδικάστηκαν και από σερβικά δικαστήρια στη μετά Μιλόσεβιτς εποχή.

Ωστόσο, το πλέον ειδεχθές έγκλημα πολέμου στο Κόσοβο είναι αυτό της αφαίρεσης οργάνων από αιχμαλώτους, Σέρβους και Ρομά, που διερεύνησε ο ειδικός εισηγητής του Συμβουλίου της Ευρώπης, ο Ελβετός εισαγγελέας Ντικ Μάρτι, και αποτύπωσε σε έκθεσή του που ψηφίστηκε από το Συμβούλιο (ο Μάρτι ήταν επίσης αυτός που αποκάλυψε τις μυστικές φυλακές της CIA στην Ευρώπη, όπου φυλακίστηκαν και βασανίστηκαν υπόπτοι ισλαμιστές για τρομοκρατία).

Η έκθεση Μάρτι θα είναι και η βάση του κατηγορητηρίου στο υπό σύσταση ειδικό δικαστήριο για τα εγκλήματα πολέμου που διέπραξαν οι άντρες του UCK. Σύμφωνα με τον Μάρτι, αλλά και τις έρευνες που έκαναν παράλληλα ο ΟΗΕ, η EUROLEX και ο Σέρβος εισαγγελέας για εγκλήματα πολέμου,

Βλαντιμίρ Βούκτσεβιτς, έως και 300 Σέρβοι και Ρομά αιχμαλώτοι του UCK μεταφέρθηκαν αρχικά σε μυστικά στρατόπεδα κράτησης (όπου ορισμένοι βασανίστηκαν και εκτελέστηκαν) και στη συνέχεια μετάχθησαν στο στρατόπεδο του UCK στη μεθοριακή αλβανική πόλη Κούκετς.

Εκεί τους εξέτασαν γιατροί και τουλάχιστον 85 κρατούμενοι μεταφέρθηκαν στην πόλη Μπορέλι της Αλβανίας, όπου, σε κοντινό οικισμό, στο αποκαλούμενο «κίτρινο σπίτι», αφαιρέθηκαν από τους αιχμαλώτους ζωτικά όργανα τα οποία πουλήθηκαν στη μαύρη αγορά. Τα πώματα των αιχμαλώτων πετάχτηκαν σε κοντινό ορυχείο. Ειδική ομάδα του ΟΗΕ συνέλεξε στοιχεία που αποδεικνύουν το έγκλημα, αλλά στη συνέχεια η αλβανική κυβέρνηση αρνήθηκε να συνεργαστεί στην πράξη για να εντοπιστεί ότι απέμεινε από τα θύματα. Εντεκα Αλβανοί έχουν καταθέσει στοιχεία για το φρικτό έγκλημα και βρίσκονται σε καθεστώς προστασίας.

Δέκα χρόνια μετά, αποκαλύφθηκε ότι σε κλινική της Πρίστινα (Medicus clinic), ένας Τούρκος κι ένας Ισραηλίνος γιατρός έκαναν παράνομες μεταμοσχεύσεις οργάνων. Στην υπόθεση ενεπλάκη και το όνομα του τότε υπουργού Υγείας του Κοσόβου. Υπάρχουν ενδείξεις ότι τουλάχιστον ένας από τους γιατρούς συμμετείχε στην αφαίρεση οργάνων αιχμαλώτων στο «κίτρινο σπίτι».

Το υπό σύσταση ειδικό δικαστήριο για τα εγκλήματα του UCK δεν θα κλείσει τον κύκλο του αίματος και της βαρβαρότητας των γιουγκοσλαβικών πολέμων.

Ακόμη κι αν συσταθεί, λειτουργήσει και αποδώσει δικαιοσύνη, κανείς δεν θα έχει δικάσει τα εγκλήματα πολέμου που διεξήγαγε το ΝΑΤΟ την περίοδο 1998-99.

Οι βομβαρδισμοί της σερβικής τηλεόρασης, της κινεζικής πρεσβείας στο Βελιγράδι, του επιβατηγού τρένου στην Γκρντέλιτσα, του λεωφορείου στο Λούζανε, οι απώλειες των άμαχων Σέρβων, αλλά και η χρήση βομβών με απεμπλουτισμένο ουράνιο και βομβών διασποράς θα παραμείνουν αιτιμώρπτα.